

Тричев Віталій Едуардович,
*студент 4-го курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»
Науковий керівник: асистент кафедри цивільного права
Байталоук Д. Р.*

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА МАЙНОВИХ ПРАВ ТА РЕЧОВИХ ПРАВ

Актуальність обраної теми дослідження полягає у нормативній невизначеності, котра виникає під час тлумачення та порівняння понять майнових та речових прав. Наразі ці поняття доктринально сформовані, однак у цивільному законодавстві не наведено чіткого розмежування цих правових інститутів. З огляду на це, необхідно надати повні визначення цим поняттям, порівняти їх та проаналізувати правозастосовну практику.

Речовим правом визнається право особи на річ, за яким забезпечується задоволення її інтересів шляхом безпосереднього впливу на річ без сприяння інших осіб. За визначенням, наведеним Є. О. Харитоновим, речовим правом є право, що забезпечує задоволення інтересів правомочної особи шляхом безпосереднього впливу на річ, що знаходиться у сфері її господарського відання. Речові права є абсолютними. У відносинах власності та правомочностях, які складають право власності, наявні суб'єктивні права на річ у правомочної особи та обов'язок невизначеного кола суб'єктів ці права не порушувати та не обмежувати [1].

Основним речовим правом є право власності – право особи відноситись до речі як до своєї та обов'язок інших суб'єктів визнавати це. Складовими права власності є право володіння, користування та розпорядження.

До речових прав, зокрема, відносить право власності та право довірчої власності як спосіб забезпечення виконання зобов'язання на нерухоме майно, об'єкт незавершеного будівництва, речові права на нерухоме майно, похідні від права власності, право користування (сервітут), право користування земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзис), право забудови земельної ділян-

ки (суперфіцій), право господарського відання, право оперативного управління, право постійного користування земельною ділянкою, право користування (найму, оренди), право довірчої власності (крім права довірчої власності як способу забезпечення виконання зобов'язань) та інші речові права відповідно до закону [2].

Майновими правами визнаються будь-які права, пов'язані з майном, відмінні від права власності, у тому числі права, які є складовими частинами права, а також інші специфічні права та права вимоги [3].

Майнові права охоплюють як речові права, так і права на майно за зобов'язальними правовідносинами. За своєю сутністю майнові права це права на ту чи іншу сукупність правомочностей відносно майна. Можливість застосовувати до майнових прав режим об'єктів цивільних правовідносин прямо передбачена статтею передбачена статтею 177 ЦК України, на відміну від речових прав.

На майнові права також поширюється режим власності у випадках, коли вони є об'єктивною підставою для набуття права власності на річ у майбутньому. Тобто майнові права є власністю у випадках, коли вони набувають уречевленої форми. Такими, зокрема, є право вимоги, право власності на новостворену річ тощо. Подібний підхід до розуміння майнових прав прослідковується у постанові Великої Палати Верховного суду № 344/16879/15-ц від 23.02.2020 року. Велика Палата сформулювала висновок щодо майнових прав на об'єкт незавершеного будівництва. У цьому разі під майновим правом розуміється «право очікування», що є складовою частиною майна як об'єкта цивільних прав.

Отже, порівнюючи речові права та майнові права, слід зазначити їх спільні риси та відмінності. Зазначені цивільно-правові інститути мають різних обсяг, однак співіснують паралельно без залежності «частина-ціле», також не можна казати, що одна категорія вужча за іншу.

Виключно термін «речові права» слід застосовувати, описуючи право власності, в свою чергу «майнові права» включають в себе по-

хідні від правочинів об'єктивовані права. Такі правомочності як володіння, користування, розпорядження та похідні від них є переважно речово-правовими інститутами, однак можуть бути майновими правами у контексті цивільно-правових угод. Таким чином, поняття «речові права» характерне абсолютним відносинам власності, а поняття «майнові права» є вживаними у контексті майнових правовідносин.

Література:

1. Цивільне право України: Підручник / Є.О. Харитонов, Н.О. Саніахметова. К.: Істина, 2003. 776 с.
2. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Закон України від 01.07.2004 № 1952-IV. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1952-15>
3. Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні: Закон України від 12.07.2001 № 2658-III. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2658-14>
4. Цивільний кодекс України: Кодекс України; Закон, Кодекс від 16.01.2003 № 435-IV. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/435-15>